

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

EINES DE TREBALL COL·LABORATIU

Elaboració d'un banc de bones pràctiques

- Solé Català, Marina
Universitat de Barcelona
Departament d'Economia Pública, Economia Política i Economia Espanyola
Facultat d'Economia i Empresa
Avinguda Diagonal, 690, 08034 Barcelona
marinasole@ub.edu
- Collado Sevilla, Antonia
Universitat de Barcelona
Departament de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions
Facultat d'Economia i Empresa
Avinguda Diagonal, 690, 08034 Barcelona
antoniacollado@ub.edu
- Palau Roqué, Anna Maria
Universitat de Barcelona
Departament de Dret Constitucional i Ciència Política
Facultat d'Economia i Empresa
Avinguda Diagonal, 696, 08034 Barcelona
apalau@ub.edu

1. **RESUM:** Es presenta l'experiència desenvolupada en l'ensenyament de Gestió i Administració Pública de la UB per elaborar un banc de bones pràctiques per a la implantació i avaluació de la competència de treball en equip. Partint d'un protocol en què s'explica què s'entén per una bona pràctica, s'han recollit alguns models d'activitats en què els estudiants han d'utilitzar tècniques d'aprenentatge col·laboratiu variades, adaptades als diferents nivells previstos de desenvolupament de la competència.
2. **ABSTRACT:** The paper presents the experience developed in the degree of Management and Public Administration at the UB to prepare a bank of best practices

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

for the implementation and evaluation of the competency of teamwork. Based on a protocol that explains what is meant by good practice, some models of activities have been included in which students must use different collaborative learning techniques, adapted to the different levels established for the development of the competency.

- 3. PARAULES CLAU: 5-6** Treball col·laboratiu; treball en equip; competències transversals; bones pràctiques; innovació docent / **KEYWORDS: 5-6** Collaborative work; teamwork; skills; best practices; educational innovation

4. DESENVOLUPAMENT:

La comunicació presenta els resultats d'un Projecte d'Innovació Docent desenvolupat en el marc de la convocatòria de la UB per al 2012, pel que fa a la preparació d'un banc de bones pràctiques relatives al desenvolupament i avaluació de la competència transversal de treball en equip en l'ensenyament de Gestió i Administració Pública de la Facultat de Dret de la UB.

El projecte dona continuïtat a una línia de treball del Grup d'Innovació Docent de Gestió i Administració Pública (GID-GAP) iniciada l'any 2009, amb relació a la qual ja s'havien assolit els resultats següents:

- Definició de la competència treball en equip: es van establir tres nivells progressius de desenvolupament de la competència.
- Elaboració de rúbriques per a l'avaluació del grau d'assoliment en cada nivell.
- Elaboració de dos protocols, l'un adreçat al professorat per guiar-lo en la planificació i avaluació de les activitats que hauran d'afavorir el desenvolupament de la competència per part dels estudiants; l'altre adreçat als estudiants, per orientar-los en el desplegament de la competència.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

- Elaboració d'uns qüestionaris d'autoavaluació dels estudiants, perquè facin una valoració final de l'experiència en el marc de cada assignatura implicada.

Conscients que calia seguir treballant per ampliar els recursos a l'abast del professorat que s'hagués d'implicar en el desenvolupament de la competència, es va concebre el projecte *Eines de treball col·laboratiu*, que es proposava avançar tant sobre la preparació d'un recull de bones pràctiques com sobre la millora dels instruments d'avaluació. La comunicació que es presenta se centra només en el primer dels dos aspectes apuntats.

a) Objectius

L'objectiu del projecte ha estat fer un primer recull de bones pràctiques per posar-lo a disposició del professorat que cada curs pugui incorporar-se a la tasca de promoure i avaluar el desenvolupament de la competència de treball en equip. Es tractava de reunir models d'activitats en què els estudiants hagin d'utilitzar tècniques d'aprenentatge col·laboratiu variades i que resultin adequades per desenvolupar i avaluar els diferents nivells definits de la competència.

Els documents a què s'ha fet referència en la presentació anterior estableixen tres nivells de desenvolupament gradual de la competència. Cada nivell requereix activitats amb un grau de complexitat divers, que ha d'anar creixent progressivament. Per al nivell inicial caldrà preveure activitats col·laboratives més simples, amb una major intervenció del professorat a l'hora de formar els grups i orientar el desenvolupament de les tasques. Les activitats s'han d'anar fent més complexes a mesura que s'avança en el desenvolupament de la competència, i els grups de treball han de poder actuar de manera cada vegada més autònoma, alhora que s'afebleix la intervenció del professorat.

Les activitats que es proposin haurien de contenir els elements definitoris d'una bona pràctica, com ara innovació, transferibilitat, factibilitat o possibilitats de ser implementades amb èxit, efectivitat o impacte positiu, planificació, responsabilitats definides, motivació dels agents implicats i sistemes d'avaluació. En aquest sentit, es va decidir elaborar un

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

protocol en què s'expliqui el que s'entén com una bona pràctica, així com fitxes d'identificació, recollida i seguiment d'aquestes bones pràctiques acadèmiques.

b) Descripció del treball

En primer lloc, es va començar per redactar un protocol de definició d'una bona pràctica i dissenyar un primer model de fitxa per a la seva identificació, recollida i seguiment.

Amb base a aquest model es va procedir a demanar al professorat de les assignatures implicades en el curs 2012-2013 que fes la descripció de les activitats de treball col·laboratiu que proposava a l'alumnat.

Amb la informació recollida es va fer un estudi de la idoneïtat de les activitats i es van suggerir canvis que poguessin comportar una millora. D'altra banda, el procés de descripció de les activitats a partir de les fitxes també va servir per posar de manifest algunes limitacions del model de fitxa inicial. Es van acordar algunes millores, a fi de permetre recollir de la manera més homogènia i més completa possible la informació de les diferents propostes formulades de treball col·laboratiu.

Un cop validades, les fitxes han passat a formar part del banc de bones pràctiques que s'ha començat a crear, amb la intenció que aquest banc vagi creixent amb el temps. També es preveu, per tal de donar a conèixer la iniciativa, preparar una publicació que contingui, d'una banda, el protocol de bones pràctiques, amb un apartat de recomanacions a tenir en compte amb vistes a la preparació de noves activitats i el model de fitxa; i, d'una altra banda, les activitats revisades i validades, adequades per treballar la competència de treball en equip, i organitzades segons el nivell de desenvolupament de la competència que es treballa.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

c) Resultats i/o conclusions

Per mesurar els resultats obtinguts arran del projecte es van preveure els següents indicadors d'avaluació:

1. Protocol de definició de bones pràctiques per desenvolupar la competència de treball en equip i model de fitxa per a la seva identificació i recollida.
2. Recull d'activitats realitzades que incorporin diferents tècniques d'aprenentatge col·laboratiu, associades als diferents nivells de desenvolupament de la competència, i que compleixin les condicions necessàries per ser considerades bones pràctiques i siguin transferibles a assignatures i situacions d'aprenentatge diverses.

Segons s'havia previst, es disposa del protocol de bones pràctiques per al desplegament de la competència de treball en equip al grau de Gestió i Administració Pública, que s'organitza en tres parts: una primera part, que conté la definició del concepte de bones pràctiques docents; una segona part, que inclou els requisits que defineixen una bona pràctica; i una tercera part, en la qual es concreta la Fitxa d'identificació de l'activitat considerada com a bona pràctica.

El concepte de Bona Pràctica Acadèmica pot conduir a una diversitat de definicions amb un element comú: aconseguir una millora qualitativa en el procés d'aprenentatge de l'alumnat mitjançant el desenvolupament d'algun tipus d'activitat realitzada a l'aula. Al voltant d'aquesta primera idea giren altres elements relacionats, entre els quals es podria destacar la creació d'un context idoni per al desenvolupament de les activitats, la planificació prèvia, la introducció de la innovació docent, els mecanismes de contrast i d'avaluació, la metodologia emprada, i la seva transmissió a d'altres entorns d'aprenentatge.

En concret, en el projecte que estem presentant, entenem per Bones Pràctiques Acadèmiques “aquelles actuacions o experiències que, basades en un projecte i amb una planificació prèvia, responen de forma innovadora i satisfactòria a una problemàtica

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

determinada del context acadèmic. Es tracta d'aplicar procediments, mètodes o estratègies per millorar una situació de partida i aconseguir resultats que assoleixen els objectius desitjats amb un bon nivell de realització, i que puguin convertir-se en un referent de canvi útil i positiu per a tot aquell professorat que vulgui millorar la seva pràctica professional”.

Partint d'aquesta definició sempre fem referència a experiències dutes a terme, susceptibles de ser analitzades, contrastades i avaluades, que poden concretar-se de maneres diverses, com a activitats d'aprenentatge, instruments d'avaluació, formes de planificar i d'organitzar l'assignatura, mecanismes de seguiment i retroalimentació de l'alumnat, mecanismes de coordinació docent, etc.

La segona part del protocol es refereix als criteris que permeten identificar i valorar les activitats desenvolupades com a bones pràctiques docents, seguint Isa *et al* (2003). Aquests elements són: innovació, transferibilitat, factibilitat, impacte positiu, planificació, lideratge sòlid, responsabilitats definides, sistema d'avaluació, implicació de l'alumnat i *peer-recognition*.

Partint del significat de cadascun d'aquests elements, hem construït una tipologia dels criteris que defineixen una bona pràctica, distingint tres àmbits relacionats amb la pràctica docent: 1) la construcció i gestió del coneixement; 2) l'experiència compartida; i 3) la transferència del coneixement.

El següent quadre mostra l'agrupació del criteris agrupats en les tres categories definides:

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

Tipologia dels criteris que defineixen una bona pràctica acadèmica		
Construcció i gestió del coneixement	Experiència compartida	Transferència del coneixement
<i>Innovació:</i> Introducció d'activitats que permetin millorar la pràctica docent i l'aprenentatge de l'alumnat	<i>Lideratge sòlid:</i> Capacitat de desenvolupar les actuacions planificades segons els objectius previstos, fomentant la motivació i la participació dels agents implicats.	<i>Transferibilitat:</i> Possibilitat de replicar les activitats en assignatures o entorns d'aprenentatge diferents.
<i>Impacte positiu:</i> Mesura de l'èxit a través d'un doble vessant: assoliment dels objectius perseguits i transformacions positives observades.	<i>Responsabilitats definides:</i> Identificació clara de les funcions i les responsabilitats dels membres dels grups que participen en el procés.	<i>Peer-recognition:</i> Reconeixement i valoració positiva de les actuacions per part de la comunitat acadèmica
<i>Factibilitat:</i> Possibilitat d'èxit de l'experiència, considerant tant el context de realització com el perfil dels actors implicats.	<i>Implicació alumnat:</i> Mecanismes d'assegurament de la participació de l'alumnat i avaluació de l'eficàcia d'aquests mecanismes.	
<i>Planificació:</i> Definició d'un procediment ordenat i coherent per assolir els objectius establerts.		
<i>Sistema d'avaluació:</i> Definició d'un sistema de seguiment dels processos i dels resultats.		

Per últim, el protocol incorpora el model de *Fitxa d'identificació* de bones pràctiques acadèmiques¹, que es constitueix en l'instrument de recollida de les activitats de treball en equip que s'implementin en les assignatures del grau de Gestió i Administració Pública.

¹ En el protocol ja s'indica que és una adaptació de la *Ficha de la Buenas Prácticas Académicas* elaborada per la Universidad de Deusto, disponible a:

http://www.buenaspracticas.deusto.es/servlet/Satellite/Page/1125592073051/_cast/%231125592053340%231125592073051/c0/UniversidadDeusto/Page/PaginaCollTemplate

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

Inclou catorze ítems, distribuïts en tres blocs d'informació relacionats amb: 1) la identificació de la pràctica; 2) el contingut i desenvolupament; i 3) els resultats obtinguts i les conclusions.

El primer bloc inclou les dades que identifiquen la pràctica: el títol, les competències treballades, les característiques (nombre d'alumnes, durada i tipus de pràctica), el context on es porta a terme (assignatura, ensenyament, facultat, universitat) i els agents implicats (professorat, alumnat i d'altres participants).

El segon bloc conté les referències al contingut i al desenvolupament de l'activitat col·laborativa. En aquesta part es descriu l'activitat, els elements rellevants del context en el qual es duu a terme, els objectius que es persegueixen, la metodologia aplicada i els procediments seguits en el desenvolupament de la pràctica, així com els recursos materials i humans necessaris.

Per últim, el tercer bloc incorpora els procediments vinculats a l'avaluació de la pràctica (resultats obtinguts, evidències recollides i els indicadors emprats) i també, a mode de conclusions, les consideracions globals, comentaris i propostes de millora d'utilitat per a noves aplicacions, així com la valoració que fan els estudiants de l'activitat.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

Tipologia dels elements d'identificació una bona pràctica acadèmica		
Identificació de la pràctica	Contingut i desenvolupament	Resultats obtinguts i les conclusions
<i>Títol de la pràctica</i>	<i>Descripció</i> - Destacar idees principals - Paraules clau	<i>Avaluació</i> - Resultats obtinguts - Evidències recollides - Indicadors d'avaluació (ponderació de les parts i valor en la nota final de l'assignatura) - Criteris, procediments i instruments de seguiment de l'activitat
<i>Competències treballades</i>	<i>Context i objectius</i> - Context en el qual s'ha dut a terme - Objectius perseguits - Abast dels resultats - Indicadors d'avaluació dels resultats d'aprenentatge (nivell de desenvolupament de la competència i indicadors rubrica)	<i>Conclusions</i> - Consideracions globals de l'aplicació de la pràctica - Suggestiments o propostes de millora - Valoració que fan els estudiants
<i>Característiques de la pràctica</i> - Nombre d'alumnes del grup/classe - Durada de la pràctica - Tipus de pràctica	<i>Metodologia</i> - Metodologies aplicades - Procediments seguits - Instruccions donades a l'alumnat	
<i>Context</i> - Assignatura/es - Ensenyament - Facultat - Universitat	<i>Recursos</i> - Aportacions de les persones col·laboradores - Recursos materials	
<i>Professorat implicat</i>		
<i>Destinataris</i>		
<i>Altres participants</i>		
<i>Altres dades</i>		

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

Pel que fa al recull d'activitats, anunciat com a segon indicador d'avaluació, es va aconseguir disposar de les fitxes de les assignatures següents:

- Sociologia i Economia Política, pel que fa al primer nivell de la competència o nivell inicial.
- Ciència de l'Administració i Dret i Administració de la Unió Europea, pel que fa al segon nivell de la competència o nivell intermedi.
- Polítiques Públiques i Comptabilitat Pública, pel que fa al tercer nivell de la competència o nivell avançat.

Malauradament la publicació prevista del protocol i les fitxes no està encara enllestida i, per raons de l'espai disponible, no és possible incloure en la comunicació cap exemple d'activitat de la competència.

Les autores voldríem, però, per finalitzar, destacar la utilitat del model proposat de fitxa de bones pràctiques, en els aspectes següents:

- Al professorat involucrat en aquests tipus d'activitats li serveix per prendre consciència del que fa; li permet reflexionar sobre el seu treball a l'aula, adonar-se de les fortaleses i les mancances de l'estratègia docent aplicada, i valorar la conveniència d'introduir canvis per millorar la seva intervenció en cursos següents o en d'altres assignatures.
- L'elaboració i publicació de la fitxa comporta també la possibilitat de conèixer què fan altres docents i, per tant, de compartir i intercanviar experiències innovadores, ja sigui en l'àmbit del treball col·laboratiu -com és el nostre cas-, o en el marc del desplegament d'altres competències.
- Pot constituir igualment un instrument d'orientació i aprenentatge, de motivació i d'inducció a la praxi per a altre professorat que hagi d'incorporar-se a la tasca de dur a terme i avaluar el desenvolupament de la competència de treball en equip.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

- Així mateix, esdevé un mecanisme de transferència i de difusió de bones pràctiques docents a d'altres assignatures i ensenyaments.
- I, per acabar, assenyalar que pot contribuir a donar llum, reconèixer i preuar el treball del professorat.

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

CASANELLAS, M.; SOLE, M. (2011): "La competencia transversal de trabajo en equipo en el grado de Gestión y Administración Pública: una propuesta de planificación y evaluación" en TURULL, M. (ed.): Experiencias de mejora e innovación docente en el ámbito del Derecho. Barcelona: Octaedro, pp. 111-117.

ISA FIGUERAS, T. (coord.), CORTADA DE LA PEÑA, M., CRUSELLAS TURA, E. *Criterios para detectar buenas prácticas locales*. Fundació Carles Pi i Sunyer. Document Pi i Sunyer 25. Barcelona 2003.

SOLE, M. (coord); CASANELLAS, M.; COLLADO, A.; PEREZ MONEO, M.; SAYOS, R. (2011): Treball en equip. Indicacions per al desenvolupament i avaluació de la competència genèrica al grau de Gestió i Administració Pública. Publicat al Dipòsit Digital de la UB a la col·lecció OMADO (Objectes i materials docents) i RIDOC (Recursos d'Informació per a la Docència) <http://hdl.handle.net/2445/16222>

SOLE, M. (coord); CASANELLAS, M.; COLLADO, A.; PEREZ MONEO, M.; SAYOS, R. (2011): Treball en equip. Indicacions adreçades a l'alumnat per adquirir la competència en el grau de Gestió i Administració Pública. Publicat al Dipòsit Digital de la UB a la col·lecció OMADO (Objectes i materials docents) i RIDOC (Recursos d'Informació per a la Docència) <http://hdl.handle.net/2445/16264>

SOLE, M. (coord); CASANELLAS, M.; COLLADO, A.; PEREZ MONEO, M.; SAYOS, R. (2011): Rúbriques per a la valoració del treball en equip. Publicat al Dipòsit Digital de la

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

UB a la col·lecció OMADO (Objectes i materials docents) i RIDOC (Recursos d'Informació per a la Docència) <http://hdl.handle.net/2445/16265>

SOLE, M. CAMÓS RAMIÓ, M.; CASANELLAS CHUECOS, M; MEDIR TEJADO, L.; MONTOLIO ESTIVILL, D.; PALAU ROQUÉ, A.M.; SIBINA TOMÁS, D. (2013): “Disseny, aplicació i valoració d'instruments per avaluar la competència de treball en equip” *Revista de Educación y Derecho. Education and Law Review*, n. 7, Abril 2013, <http://revistes.ub.edu/index.php/RED/article/view/5868/7629>